

26.02.24

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**26 Şubat 2024
Pazartesi**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

26 Şubat 2024 Pazartesi

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Altınbaş Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği
- Çaç Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Dokuz Eylül Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- İstanbul Aydın Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- İstanbul Rumeli Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Karadeniz Teknik Üniversitesi İlaç ve Farmasötik Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Karadeniz Teknik Üniversitesi Profesör Doktor Saadettin Güner Yakıt Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik
- Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Önlisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

KURUL KARARI

- Borç Para ve Yardımlara Dair Genel Kurul Kararı (No: 219)

Nasıl toparlarız çalışması yarın başlıyor

Türkiye, alım gücüne göre dünyada etin en pahalı olduğu ülkelerden biri konumundayken ve hayvancılıkta dışa bağımlı bir hale gelirken Tarım ve Orman Bakanlığı hayvancılıkta yeni 5 yıllık eylem planını yarın açıklayacağını duyurdu.

Türkiye'deki yanlış politikalardan biri de tarım ve hayvancılık olurken yıldan yıla durum daha da kötüye gitti. Türkiye geçmişte bu alanda kendi kendine yetebilir durumdayken şuanda dışarıdan et almadan vatandaşın et ihtiyacı karşılanamaz oldu. İktidar hayvancılığı bitirme noktasına getirmişken nasıl toparlarız çalışması başlattı. Tarım ve Orman Bakanlığı hayvancılıkta 5 yıllık yeni eylem planını yarın açıklayacak

Tarım ve Orman Bakanlığı, hayvancılık sektörünün kalkınması ve geleceğe taşınması için kritik öneme sahip bir adım atarak 5 yıllık eylem planını tamamladı. Sektörün tüm paydaşlarının ve uzmanların görüşleri doğrultusunda hazırlanan bu plan, yarın Bakan İbrahim Yumaklı tarafından kamuoyuna açıklanacak.

Yarın yapılacak açıklamada, planın detayları ve hayata geçirilmesine yönelik takvim paylaşılacak. Bu gelişme, tüm hayvancılık sektörü tarafından merakla bekleniyor.

HAYVANCILIK SEKTÖRÜNDE YENİ YOL HARİTASI

Bakanlık, tarımsal üretimde belirlenen hedeflere yönelik çalışmalarını sürdürürken, hayvancılık sektörünü de dikkate alarak yeni bir yol haritası oluşturdu. Bu yol haritasında, hayvansal üretim planlaması, yeni destekleme modelleri, hayvan hastalıklarıyla mücadele stratejileri ve Islah Eylem Planı konularında yenilikler sunulacak. Ayrıca, anaç hayvan sayısını artırmaya yönelik çalışmalar da planlanmaktadır.

5 YILLIK EYLEM PLANI YARIN PAYLAŞILACAK

2024-2028 dönemini kapsayan 5 yıllık yeni hayvancılık programı, yarın gerçekleştirilecek basın toplantısında, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı tarafından kamuoyuna duyurulacak.

Buna göre yarın, son 21 yıldır hayvancılık sektörünün rekabet gücünü artırmak amacıyla gerçekleştirilen çalışmaların kamuoyuyla paylaşılması planlanıyor. Bakanlık, desteklemeler, kırsal kalkınma hibeleri, AR-GE faaliyetleri ve regülasyon çalışmalarını bir arada yürüterek sektöre 312 milyar lira destek sağladı. Yeni dönemde uygulanacak destekleme modeli hakkında bilgi verilmesi yarınki planlar arasında yer alıyor.

CDP İklim Değişikliği Programı'nda Türk bankasına yeni statü

VakıfBank, CDP İklim Değişikliği Programı'nda Global A Listesi'ne girdi. Bankanın 'İklim Değişikliği' ve 'Su Güvenliği' raporlarındaki notu 'Liderlik' seviyesine yükseltildi.

Karbon Saydamlık Projesi'nin (CDP) İklim Değişikliği Programı'nda Global A Listesi'ne giren VakıfBank, "İklim Değişikliği" ve "Su Güvenliği" raporlarındaki notunu "Liderlik" seviyesine yükseltti.

VakıfBank Genel Müdürü Abdi Serdar Üstünsalih, "23 binden fazla şirketin bulunduğu ve uluslararası çapta en saygın yatırımcılara raporlama yapan CDP platformunun İklim Değişikliği ve Su Güvenliği Programlarındaki 'Liderlik' başarımla, 'sürdürülebilir bankacılık' performansımızı ve hassasiyetimizi tüm paydaşlarımıza sunduk. İklim değişikliği ile mücadele konusundaki kazandığımız bu global liderlik statüsü, sürdürülebilirlik alanında uzun süredir yapmakta olduğumuz çalışmaların bir yansımasıdır" dedi.

Restoranlarda 'eko ürün' dönemi: 'Shrinkflasyon' menüsü

Restoranlarda "eko" yani ekonomik ürün dönemi başladı. Artan fiyatlar nedeniyle müşteri kaybetmek istemeyen esnaf, gramajları düşürerek daha uygun fiyatlı ürünleri menülerine koydu. Ekonomist Dr. Mahfi Eğilmez, Türkiye'de enflasyona bağlı olarak shrinkflasyon (üründe gramaj düşürme) yaşandığını aktarmıştı.

Artan fiyatlarla müşteriler azalınca restoranlar da yeni bir yöntem uygulamaya koydu. Gramaj düşürüldü, porsiyonlarla birlikte fiyat da azaldı. Bu ürünler menüye de "eko" ön adıyla girdi.

Bir restoranda patlıcan kebabının 1 porsiyonunda iki şiş kullanılırken, tek şiş kullanılmaya başlandı. Böylece fiyatlar yarı yarıya düştü.

Gramaj düşürülüyor

ATO Kafe, Restoran ve Lokanta Komite Başkanı Abdurrahman Işıksever, restoranların beyti, ali nazik, Adana kebab, döner ve bu gibi ürünlerde gramajın düşürülerek fiyatın azaltıldığını söyledi. Işıksever, restoranların eko beyti, eko iskender gibi isimler vererek ürünlerini pazarlamaya devam ettiğini ifade etti.

Artan et fiyatlarına da değinen Işıksever, "Bizim ana temel ürünümüz et. Et artınca haliyle fiyat da artıyor. Ramazan menülerine de yansiyacak, diğer ürünlere de yansiyacak. Et fiyatlarının bir an önce kontrol altına alınması lazım." diye konuştu.

26.02.24

Mahfi Hoca uyarmıştı

Ekonomist Dr. Mahfi Eğilmez, geçtiğimiz günlerde kaleme aldığı yazsında Türkiye'de enflasyona bağlı olarak shrinkflasyon (üründe gramaj düşürme) yaşandığını aktarmıştı.

Eğilmez aynı yazıda skimpflasyon (ürünün kalitesinin düşürülmesi) uyarısında da bulunarak, enflasyonun kalıcı şekilde düşürülmeden bu iki enflasyon türünün kalıcı olacağına dikkat çekmişti.

Çiftçi borç batağında: Tarımsal üretim risk altında

Uzmanlara göre Türkiye'de tarım büyük bir çıkmazda! Girdi maliyetleri artıyor, destekler yetersiz kalıyor, çiftçiler borç batağında yüzüyor. Bu durum tarımın geleceğini tehdit ediyor... Çiftçilerin, Tarım Kredi Kooperatifine ve bankalara olan borçları 700 milyar liraya yaklaştı.

Türkiye'de tarım sektörü, artan girdi maliyetleri nedeniyle çiftçiler zor bir dönemden geçiyor. Çiftçiler, mazot, gübre, ilaç, tohum ve yem gibi temel tarımsal girdilerin fiyatlarının sürekli yükselmesi karşısında üretimlerini sürdürebilmek için büyük oranda borçlanmak zorunda kalıyor. Bu durum, çiftçilerin ekonomik sıkıntılarını derinleştiriyor ve tarımsal üretimde ciddi sorunlara yol açıyor.

Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde çiftçilerin protesto eylemleri düzenlemesi, Türkiye'deki tarım sektörünün de benzer sorunlarla karşı karşıya olduğunu gösteriyor.

Türkiye'de çiftçiler, özellikle mazot gibi önemli bir girdi üzerindeki vergilerin kaldırılmasını ve girdi maliyetlerindeki artışa paralel olarak tarımsal desteklerin artırılmasını talep ediyorlar.

Üretim maliyetleri sürekli artıyor

DW Türkçe'nin haberine göre, Türkiye Ziraat Odaları Birliği'nin verileri ışığında, son bir yılda gübre, süt yemi, besi yemi, elektrik ve ilaç fiyatları ciddi oranlarda artış gösterdi. Bu artışlar, çiftçilerin üretim maliyetlerini önemli ölçüde artırıyor. Ayrıca,

mazot fiyatlarındaki yüksek artış, çiftçileri zor durumda bırakıyor çünkü mazot, tarımsal üretimin hemen her aşamasında vazgeçilmez bir girdi.

Türkiye'de çiftçilere yönelik devlet destekleri, artan maliyetler karşısında yetersiz kalıyor. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın 2024 yılı için tarımsal destekleme bütçesini yüzde 44,5 oranında artırarak 91 milyar 554 milyon lira olarak belirlemesi, sektördeki sorunların çözümüne katkıda bulunacak gibi görünse de, enflasyonun yüksek seyrettiği bir ortamda bu artışın yeterli olup olmadığı tartışılıyor.

Borç 700 milyar liraya yaklaştı

Çiftçilerin borçluluk durumu ise giderek ağırlaşan bir tablo çiziyor. Tarım Kredi Kooperatiflerine ve bankalara olan borçlar, büyük bir yük oluşturuyor. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun verilerine göre, Aralık 2023 itibarıyla tarımsal kredilerin toplamı 582 milyar lirayı aşarken, çiftçilerin toplam borcu yaklaşık 700 milyar lira civarında.

Bu ekonomik baskılar, çiftçilerin üretimden çekilmesine, hayvan varlığının azalmasına ve dolayısıyla et ve süt gibi temel gıda ürünlerinin fiyatlarının artmasına neden oluyor. Üreticiler, desteklerin artırılması ve maliyetlerin düşürülmesi yoluyla karlı bir şekilde üretim yapabilmek istiyor.

Yurt dışına giden yatırım 5,4, gelen yatırım 5,2 milyar dolar

Gayrimenkul hariç, doğrudan dış yatırımlar tablosu ilk kez negatife döndü. Yurtdışına giden doğrudan yatırımların gelen yatırıma oranı yüzde 103'ü aştı.

Mehmet KAYA/ANKARA

2023 yılında konut hariç, doğrudan dış yatırım tablosu ilk kez negatife döndü. Yurtdışına giden doğrudan yatırımların gelen yatırıma oranı, yüzde 103'ün üzerine çıktı. Türkiye'nin yabancı doğrudan yatırımlarda 2000'lerin ilk döneminde sağladığı başarı tersine dönüyor. Son yıllarda yabancı doğrudan yatırıma yönelik sermaye girişlerinin eğilim olarak azaldığı gözleniyor. Gayrimenkul dışarıda bırakıldığında, 2023 sonu itibariyle net sermaye (tasfiyeler dahil) girişi ilk kez eksiye döndü, Türkiye'de 2023 sonu itibariyle kalıcı sermaye nitelikli net "kazanç" denilebilecek doğrudan yatırım ilk kez "eksiye" düştü.

Yabancı doğrudan yatırımlar ve Türkiye'den yurt dışına giden doğrudan yabancı yatırımların gelen yatırımlara oranı

	Net doğrudan yatırım	Türkiye'den yurt dışına giden		Yurt dışından Türkiye'ye gelen			Giden Yatırım/ Gelen Yatırım	Gayrimenkul hariç giden yatırım / Gelen yatırım
		Toplam net	Toplam içinde sermaye nitelikli olan	Toplam net	Toplam içinde sermaye nitelikli olan	Toplam içinde gayrimenkul (Net)		
2015	14.167	5.096	4.927	19.263	11.817	4.156	26,45	41,69
2016	10.697	3.138	3.017	13.835	6.958	3.890	22,68	43,36
2017	8.487	2.703	2.624	11.190	5.532	4.643	24,16	47,43
2018	8.845	3.605	3.465	12.450	6.229	5.915	28,96	55,63
2019	6.496	3.011	2.699	9.507	5.512	4.979	31,67	48,97
2020	4.430	3.245	2.845	7.675	4.401	3.954	42,28	64,64
2021	6.444	6.451	4.273	12.895	6.873	5.634	50,03	62,17
2022	8.731	4.935	4.567	13.666	6.403	6.273	36,11	71,33
2023	4.678	5.964	5.393	10.642	5.214	3.560	56,04	103,43

Merkez Bankası ödemeler dengesi içindeki yabancı doğrudan yatırım verilerine göre, şirketlerin tasfiye ettikleri tutarlar düştükten sonra, yurt dışına yapılan sermaye nitelikli tutar 2023 sonunda net 5 milyar 393 milyon dolar oldu. Aynı nitelikte, Türkiye'ye gelen tutar ise 5 milyar 214 milyon dolar olarak gerçekleşti. Türkiye'de 2023 sonu itibarıyla kalıcı sermaye nitelikli net "kazanç" denilebilecek doğrudan yatırım ilk kez 179 milyon dolar "eksiye" düştü. Bunda, yabancı yatırımcıların azalması kadar, Türkiye'de yerleşik kişilerin yurt dışına yaptığı yatırımların artması da rol oynuyor.

Rekabetçilik, yapısal reform ve yasal çerçeve vurgusu yapılıyor

Türkiye'nin 2000'lerin başında hızla yükselen yabancı doğrudan yatırımları, siyasi ve güvenlik alanında yaşanan dalgalanmalar sonrası düşüşe geçti. Son yıllarda, başta elektrikli, hibrit otomotiv başta olmak üzere, bazı planlanmış yatırımların durması, bazılarının da başka ülkelere gitmesi gibi örnekler görüldü.

Geçen hafta, üyeleriyle yapılan görüşmelerin sonuçlarını açıklayan Uluslararası Yatırımcılar Derneği (YASED) Başkanı Engin Aksoy, küresel yabancı doğrudan yatırımlardaki büyümenin sınırlı olmasına işaret ederek, bu türden yatırımları çekmek isteyen ülkelerin rekabetinin yoğunlaştığına işaret etti. Yeni yatırımlar kadar, mevcutların yatırımlarını büyütmesinin de önemli bir faktör olarak ortaya çıktığının altını çizdi.

YASED rekabetçilik analiz çalışmasına göre, maliyetler açısından Türkiye'nin rekabet gücünün yüksek olduğu sonucuna varıldı. Öte yandan riskler bakımından da rakip ülkelere kıyasla daha yukarılarda olduğu belirlendi. YASED Başkanı Aksoy, yaptıkları ankette, enflasyonla mücadele programının başarısı, öngörülebilirlik ve hukuk sisteminin yatırımlar için kritik konular olarak öne çıktığını, aynı zamanda mevcut görünümde beklentilerin iyileştiğini tespit ettiklerini kaydetti. YASED anketine göre, Türkiye bu alanlarda iyileşme sağlarsa, anket sonuçlarına göre 18.6 milyar dolarlık bir yatırım potansiyeli görülüyor.

Sermaye giriş-çıkışında ilk kez negatif sonuç oldu

Türkiye'ye 2023 sonu itibariyle gelen doğrudan yatırımların 3 milyar 560 milyon dolarlık kısmı gayrimenkul alımı oldu. Tasfiye edilen tutarlar, diğer yatırım kalemi gibi unsurlar dışarıda bırakılarak, netleştirme yapılmadan bakıldığında, gelen yatırım 5 milyar 588 milyon dolar, giden yatırım ise 5 milyar 669 milyon dolar düzeyinde gerçekleşti.

Giden yatırımın, gelen yatırıma oranına bakıldığında da 2023 sonu itibariyle giden yatırım, gelen yatırımın yüzde 103,43'üne çıktı. Diğer yandan, gayrimenkulden gelen yabancı doğrudan yatırımlar da darbe yılı hariç son yılların en düşük seviyelerinden birine geriledi.

Yabancı doğrudan yatırım ana kalemi gayrimenkul

Türkiye'ye doğrudan yatırımlar 2006'da 19.3 milyar dolara erişmişti. Ancak sonrasında düzenli olarak düşüş gerçekleşmeye başladı ve 2009'dan itibaren zaman zaman 10 milyar doları aşsa da 7-9 milyar dolar aralığında devam etti. Yine bu süreçte, gayrimenkulün ağırlığı, genel yatırımlardaki düşüşe bağlı olarak sürekli yükseldi ve yıllık 4 milyar doların üzerindeki gayrimenkul alımları ana yabancı doğrudan yatırım kalemi oldu.

FATF: Türkiye gri listeden çıkma kriterlerini büyük ölçüde karşıladı

Mali Eylem Görev Gücü (FATF), Türkiye'nin kurumun kara para aklama ve terörizmin finansmanı konusunda belirlediği kriterleri büyük ölçüde karşıladığını bildirdi.

FATF, Paris'te, 21-23 Şubat'ta gerçekleştirilen Genel Kurulda alınan kararları açıkladı.

Ekim 2021'de Türkiye'nin Kara Para Aklama ve Terörizmin Finansmanı (AML/CFT) sisteminin etkinliğini güçlendirmek için FATF ile çalışma konusunda üst düzey siyasi taahhütte bulunduğu hatırlatıldı.

FATF'nin Şubat 2024 Genel Kurulunda, Türkiye'nin kurumun kara para aklama ve terörizmin finansmanı konusunda belirlediği kriterleri karşılamak için eylem planını büyük ölçüde tamamladığına dair ilk tespitini yaptığına yer verilen açıklamada, "FATF, kara paranın aklanmasının önlenmesi ve terörizmin finansmanı ile mücadele reformlarının uygulanmaya başlandığını ve sürdürüldüğünü, uygulamanın gelecekte de sürdürülebilmesi için gerekli siyasi kararlılığın devam ettiğini doğrulamak amacıyla yerinde bir değerlendirme yapılmasını talep etmektedir." ifadesi kullanıldı.

Açıklamada, Türkiye'nin AML/CFT sisteminin etkinliğini güçlendirmek için çok önemli reformlar gerçekleştirdiğine dikkat çekilerek, Türkiye'nin özellikle risk temelli kara paranın aklanmasının önlenmesi ve terörizmin finansmanı ile mücadele denetimi

yaklaşımını geliştirdiği, ihlallere yönelik yaptırımların ve intifa hakkı gerekliliklerinin caydırıcı olmasını sağlamak için adımlar attığına vurgu yapıldı.

Türkiye'nin mali istihbarat birimi için kaynakları artırdığına işaret edilen açıklamada, ülkenin üretilen mali istihbaratın kullanımını artırdığı da hatırlatıldı.

Açıklamada, Türkiye'nin riskler doğrultusunda daha karmaşık kara para aklanması soruşturmaları ve kovuşturmaları yürüttüğü ifade edilerek, ülkenin terörizmin finansmanına yönelik hedefli mali yaptırımların uygulanmasını geliştirdiği aktarıldı.

FATF tarafından 2023 yılında paylaşılan raporda, Türkiye'nin 40 FATF standardının 39'unda uyumlu olduğu bildirilmişti.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) bünyesinde 1989'da kurulan FATF, kara paranın aklanmasıyla mücadeleye ilişkin tavsiye ve kuralları belirleyen örgüt konumunda bulunuyor.

Türkiye'nin 1991'de üye olduğu FATF'nin 37 ülke ve 2 kurumdan oluşan toplamda 39 üyesi mevcut. Kurum, 11 Eylül saldırılarının yaşandığı 2001 yılından bu yana terörün finansmanının kontrolü görevini de yürütüyor.

Aldatıcı reklam ve ticari faaliyetlere 24 milyon lira ceza

Reklam Kurulu, tüketicileri aldatan, yanıltan, tecrübe ve bilgi eksikliklerini istismar eden reklamlar ile haksız ticari uygulamaları incelediği toplantıda toplamda 24 milyon 16 bin 573 lira idari para cezası uyguladı.

Reklam Kurulu, 342'inci sayılı toplantısını 13 Şubat 2024 tarihinde gerçekleştirdi. Tüketicileri aldatan, yanıltan, tecrübe ve bilgi eksikliklerini istismar eden reklamlar ile haksız ticari uygulamaların incelendiği toplantıda, 185 adet doya görüşülürken söz konusu dosyalardan 157'si mevzuata aykırı bulundu. Söz konusu reklam ve ticari uygulamalar hakkında durdurma cezası ile birlikte toplam 24 milyon 16 bin 573 lira idari para cezası uygulanmasına karar verildi.

Bu yılın ilk iki ayında ise Reklam Kurulu, toplam 345 adet dosya hakkında görüş ve değerlendirmelerde bulundu. Tüketicileri aldatan, yanıltan, tecrübe ve bilgi eksikliklerini istismar eden aldatıcı reklam veya haksız ticari uygulama olduğu tespit edilen 296 adet dosya hakkında durdurma cezasının yanı sıra, toplam 47 milyon 900 bin 904 lira idari para cezası uygulanmasına karar verildi.

Konuya ilişkin kuruldan yapılan açıklamanın devamında şunlar kaydedildi: "Özellikle mevsimsel değişikliklerle birlikte tüketici sağlığına yönelik dönemsel reklamların ön plana çıkmasıyla birlikte, başta takviye edici gıdalar olmak üzere, gıda ve kozmetik ürünleri gibi doğrudan tüketicilerin kullanımına yönelik sağlık beyanı içeren ürün reklamları ve sağlık hizmetlerine ilişkin reklamlar Reklam Kurulu tarafından titizlikle takip edilmekte ve incelenmektedir.

Vadedilen beşeri faydaları hakkında tüketicileri yanıltan, kamu sağlığını bozucu nitelikte, mevzuata aykırı bulunan reklamlar hakkında müeyyide uygulanmaktadır. Bu doğrultuda, Kurul'un bu ayki gündeminde görüşülerek aykırı bulunan 47 adet dosya hakkında toplam 9 milyon 126 bin 735 lira idari para ceza uygulanmıştır.

Takviye edici gıda reklamları merccek altına alındı

Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan 2023 Yılı Takviye Edici Gıda Reklamları Raporu'nda; takviye edici gıdalara ilişkin düzenlemeler ve genel sektör değerlendirmesiyle birlikte, sektörün genel hatları çizilirken, takviye edici gıda reklamlarına ilişkin mevzuat ve reklam örneklerinin ayrıntılı incelemeleriyle kapsamlı bir sektör analizi ortaya konulmuştur.

Pandemi sürecinin yol açtığı toplumsal kaygı ve beraberinde hızlı dijitalleşmeyle birlikte takviye edici gıdalar başta olmak üzere sağlık beyanıyla satışa sunulan ürünler hakkında tüketici aleyhine bilgi asimetrisi olduğu gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, sosyal medya kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte sosyal medya etkileyicilerinin (influencerlar) tanıtımlarının olumsuz etkileri göz önünde bulundurularak hem tüketicilerimizin takviye edici gıda reklamlarına ilişkin farkındalıklarının artırılması hem de sektör aktörlerine yol göstermek amacıyla anılan rapor kamuoyuyla paylaşılmaktadır."

Reel kura bir de böyle bakalım...

Alaattin AKTAŞ

26 Şubat 2024 Pazartesi

Bu köşede 21 Şubat'ta Merkez Bankası'nın reel efektif döviz kuru endeksinin son durumunu yazdım ve bu endekse göre Türk parasının değerli değil, tam tersine değersiz olduğunu belirttim. Üstüne basa basa da, TL'nin değerine ilişkin bu saptamanın bana ait olmadığını, bu verinin Merkez Bankası'nın hesaplamasını yansıttığını vurguladım.

Ama dövizin artacağını, artması gerektiğini; şimdiki düzeyin bir kat, iki kat, hatta daha fazla üstüne çıkması gerektiğini söyleyenlerden geçilmiyor.

Tahminler havada uçuşmaya devam ediyor...

Dolar için 40 olmalı diyen de var, 50 olmalı diyen de, hatta olmalı demekle yetinmeyip olacak diye iddialı konuşan da...

Bu iddiaların bir dayanağı, sayısal bir dayanağı var mı, yoksa tümüyle temenni mi, daha ötesi alışkanlığı mı, işte orası pek belli değil.

Değişmeyen gerekçe şu oluyor:

“Dolardaki artış enflasyondaki artışın çok altında, fark kapanmalı.”

Acaba gerçek öyle mi? Aslında değil, ama o konuya başka bir gün değinirim. Bugünkü konu başka, bugün başka bir itirazı ele almak istiyorum.

Mevcut durumu hatırlayalım...

Merkez Bankası'nın reel efektif döviz kuru endeksinin baz yılı 2003. Merkez Bankası hesaplamada 2003 ortalamasını 100 kabul ederek bir endeks oluşturuyor.

21 Şubat'ta da yazdığım gibi, 2003 ortalaması 100 olan reel efektif döviz kuru endeksi bu yılın ocak ayında TÜFE bazlı hesaplamaya göre 56.95'e, Yİ-ÜFE bazlı hesaplamaya göre ise 86.53'e indi.

Reel efektif döviz kuru endeksi (2003=100 ve ilgili tüm yıllar 100 bazlı)

	TÜFE bazlı		Yİ-ÜFE bazlı	
	REK	İlgili yıl=100 2024=?	REK	İlgili yıl=100 2024=?
2003	100,00	56,95	100,00	86,53
2004	103,03	55,28	103,14	83,90
2005	112,72	50,52	110,11	78,58
2006	111,27	51,18	106,50	81,25
2007	119,24	47,76	111,18	77,83
2008	118,78	47,94	109,86	78,76
2009	111,40	51,12	105,41	82,09
2010	121,91	46,71	113,37	76,33
2011	107,39	53,03	101,18	85,52
2012	109,86	51,84	102,87	84,11
2013	108,02	52,72	100,41	86,17
2014	102,57	55,53	98,17	88,15
2015	100,39	56,73	98,86	87,53
2016	100,39	56,73	96,93	89,27
2017	90,09	63,21	88,29	98,01
2018	77,16	73,81	79,96	108,21
2019	75,08	75,86	82,39	105,03
2020	67,31	84,61	76,57	113,01
2021	60,41	94,28	76,14	113,65
2022	54,37	104,75	83,01	104,25
2023	55,63	102,38	89,65	96,52
2024	56,95	100,00	86,53	100,00

Yani her iki endekse göre de TL değerli değil, değersiz. Çünkü endeksin 100'ün üstünde olması TL'nin reel olarak değerlendirildiğini, 100'ün altındaki değerler ise TL'nin değersiz olduğunu gösteriyor.

Yine 21 Şubat'taki yazımda ısrarla vurguladığım bir detay vardı. Eğer enflasyonu doğru ölçmüyorsak; bilinçli ya da değil, enflasyonu olduğundan düşük ölçüyorsak TL değersiz görünür.

Yok eğer reel kur, enflasyonu doğru ölçtüğümüz halde bu düzeydeyse, demek ki kur olması gerekenden fazla artmış ve TL değersiz hale gelmiş.

Bir olasılık da tabii ki, hem enflasyonun eksik ölçülmesi, hem kurun gereğinden fazla artmış

olmasıdır; iki etken bir araya gelmiştir.

TÜFE bazlı reel kur endeksinin bu ocakta 56.95 değil de 100 düzeyinde oluşması, yani bir değer kaybından söz edilmemesi için doların 17 lira olması; aynı şekilde Yİ-ÜFE bazlı endeksin 86.53 değil de 100 olması için de doların 26 lira düzeyinde bulunması gerekiyordu.

Yİ-ÜFE bazlı hesaplamayla bulunan düzey makul sayılabilir de, TÜFE'ye göre hesaplanan 17 liranın tutar tarafı tabii ki yok.

Bu da demektir ki Türkiye TÜFE'yi çok ama çok eksik hesaplıyor.

Baz yılını değiştirince ne oluyor?

Gelelim itiraz edilen konuya...

Merkez Bankası'nın reel efektif döviz kuru endeksi 2003 yılını baz alıyor ve hesaplama ona göre yapılıyor ya, "**Baz yılı daha yakın zaman olmalı, o durumda sonuç değişir**" deniliyor.

Baz yılını kaydırarak yeni bir seri oluşturduk.

Tabloda önce Merkez Bankası'nın açıkladığı 2003 bazlı reel kur endeksini, yanında da ilgili yılı 100 kabul ederek bizim oluşturduğumuz seriyi görüyorsunuz.

Örneğin TÜFE bazlı seride, 2003 yılı 100 kabul edildiğinde, bu ocak ayındaki endeks 56.95 düzeyinde. Bir başka yıl, örneğin 2004 yılı 100 kabul edilirse, bu sefer Ocak 2024'ün endeksi 55.28 oluyor.

Hani hep baz yılının daha yakın zamana çekilmesi gerekir deniliyordu ya, işte bu çalışma o amaca hizmet ediyor.

Değişken baz yıllık hesaplama, TÜFE esas alınarak oluşturulan reel kur endeksine göre Türk parasının ocak ayında yalnızca 2022 ve 2023 ortalamasına göre değerli olduğunu gösteriyor. Ama oran çok düşük; yüzde 4.75 ve yüzde 2.38.

ÜFE bazlı hesaplamada ise durum daha farklı...

Türk parası ÜFE bazlı hesaplama göre 2018-2022 dönemini kapsayan tüm yıllarda değerli seyretmiş. Ancak bu değerli olma durumu 2023'te sona ermiş. Zaten TL 2023'te reel olarak değersiz görünüyor.

Değişken baz yıllık bu hesaplama, yıl ortalamasındaki durumu yansıtıyor. Aynı hesaplamayı tabii ki ay bazında da yapmak mümkün. Bu durumda elbette aylara göre farklı sonuçlar çıkıyor.

Bu konuda geçen yıla ilişkin dikkat çekici birkaç örnek verelim...

TÜFE bazlı kur endeksinde 2023'ün temmuz ayında Türk parası yüzde 17 değerliymiş. Ama bu oran giderek gerilemiş ve aralık ayında yüzde 3'e inmiş.

TL, Yİ-ÜFE'ye göre ise temmuzda yüzde 6, aralıkta yalnızca yüzde 0.7 değerli görünüyor.

Beklentinin kaynağı ne?

Merkez Bankası'nın 2003 bazlı reel kur endeksi "**TL değersiz**" diyor.

2003 yılını esas alarak değil de değişken baz yılı uygulanarak yapılan hesaplama da TL'nin öyle ileri sürüldüğü gibi değerli olmadığını ortaya koyuyor.

Durum böyleyken "**Dolar şu kadar artacak, artmalı**" şeklindeki görüşler neye dayandırılıyor?

Doğrusu ben bilmiyorum, zaten bilsem yazarım. Ama bu konuda iddialı bir şekilde ortaya çıkanların bu görüşlerini neye dayandırdıklarını izah edeceklerini umuyorum.

26.02.24

Kaldı ki, doğru ya da yanlış, Merkez Bankası son PPK toplantı metninde TL'nin reel olarak değeri olacağını açık açık ifade etti. Dolayısıyla bu söyleme rağmen dolarda çok hızlı artış olacağına dönük bu iddialı söylemlerin altında mutlaka ikna edici bir bilgi olduğunu düşünmek istiyorum.

Kamusal sıkılaştırma seçim sonrası başlar mı?

Maruf BUZCUGİL

26 Şubat 2024 Pazartesi

Yüksek enflasyonun ne kadar büyük bir bela olduğu, enflasyonla mücadelenin toplumsal mutabakat olmadan, güçlü mali politikalarla desteklenmeden sadece Merkez Bankası para politikasıyla yürütülemeyeceği bilinen gerçeklerdir.

Bu gerçeklerin altının önemle çizildiği metinler kolayca ulaşılabilir şekilde devletin en yetkili birimlerince tutulan kaynaklarda mevcut.

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı'nın internet sitesinde yer alan 11. Kalkınma Planı (2019-2023) Enflasyonla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu Raporu bugün tartıştığımız enflasyonla mücadelenin nasıl yapılması gerektiğine dair bilgileri net bir şekilde ortaya koyuyor. (<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/EnflasyonlaMucadeleOzellhtisasKomisyonuRaporu.pdf>)

Rapordaki şu saptama önemli: “Enflasyonla mücadelenin başarıya ulaşması için sağlanması gereken ilk koşul ekonomiye yön veren iktisadi birimlerin mevcut enflasyonun yüksek olduğuna inanması ve bu yüksek enflasyonun ekonomiye maliyetlerinin farkında olmasıdır.”

Bugün hala etkin görevlerde bulunan teknokratlar ve akademisyenlerin hazırladığı rapordan günümüz tartışmalarına ışık tutacak alıntılar yapmanın yararlı olacağını düşünüyorum. EKONOMİ okurlarının yaklaşımlarını bildiği Prof. Dr. Erhan Aslanoğlu ve Prof. Dr. Hakan Kara'nın da diğer uzman ve bürokratlarla birlikte ihtisas komisyonu üyesi olarak raporda imzaları bulunduğunu hatırlatmakta yarar var.

Enflasyonla mücadele ertelenemez

Önümüzde 31 Mart yerel seçimleri var ve aylardan beri asıl kapsayıcı dezenflasyon politikalarının seçimden sonra uygulanması bekleniyor. Enflasyonla mücadelenin özveri gerektiren adımları seçim sonrasına erteleniyor. Parasal sıkılaştırma tamam da “kamusal sıkılaştırma seçimden sonra başlar mı?” diye düşünüyoruz. Bu noktada

2018 yılında hazırlanan söz konusu rapordaki saptamalar ve uyarılar günümüze ışık tutuyor.

Raporda “Ertelenmiş dezenflasyon politikalarının birim enflasyon başına katlanması gereken üretim kayıplarını yükselttiği” belirtilerek şöyle deniliyor: “Erteleme maliyeti, enflasyonun hız kazanmaya başladığı dolayısıyla da enflasyon beklentilerinin bozulmaya başladığı dönemde meydana gelmektedir. Bu sonuç, merkez bankalarının daha düşük toplumsal maliyetlere katlanmak için dezenflasyon politikalarını geciktirmemeleri gerektiğini söylemektedir. Bu bulgu, enflasyon beklentilerinin kötüleşmeye başladığı mevcut durumda Türkiye için de önemli ipuçları içermektedir.”

Vergi artışları ve sürpriz enflasyon etkisi

Raporda “Gelişmekte olan ülke ekonomileri için yüzde 12,85’in üstündeki enflasyon oranlarının ‘çok yüksek’ olduğu, yüzde 17’nin üzerindeki enflasyonun da büyümeyi önemli ölçüde olumsuz etkilediği” belirtiliyor.

Türkiye’de enflasyonun yükselmesine neden olan faktörlerin başında döviz kuru hareketleri ve gıda fiyatlarının geldiği belirtilen raporda dolaylı vergilerdeki artışın enflasyon üzerindeki etkisi şöyle anlatılıyor:

“Geçmişte özellikle tütün, enerji ve otomobil gibi TÜFE içinde ağırlığı yüksek kalemlerde yapılan ayarlamaların enflasyon üzerinde yüksek sürpriz etkisi yaparak enflasyon görünümünü bozduğu görülmektedir. Bu yapı aynı zamanda çevrim karşıtı politika izleme kapasitesini sınırlamakta ve ekonomi politikalarının hareket alanını daraltmaktadır. Söz konusu döngü ekonominin yavaşladığı dönemlerde daha belirgin biçimde hissedilmektedir. İç talebin zayıfladığı ve dolayısıyla vergi gelirlerinin planlanandan düşük kaldığı durumlarda bütçe dengesini düzeltmek için yapılan yukarı yönlü kamu fiyat ve vergi ayarlamaları, iktisadi faaliyetin enflasyon üzerindeki aşağı yönlü etkisini sınırlayabildiği gibi para politikası aktarımının etkinliğini de zayıflatabilmektedir.”

AYM’nin son Can Atalay kararı heyecan yarattı

Anayasa Mahkemesi (AYM) daha önce bireysel başvuru üzerine Türkiye İşçi Partisi (TİP) Hatay Milletvekili Can Atalay’ın seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiğine karar vermişti. Gerekçeli karar da yayımlanmıştı. AYM’nin geçen hafta aldığı Can Atalay ile ilgili yeni karar gündemi sarstı. Acaba AYM bu konuda daha önceki kararıyla çelişen yeni bir tutum mu almıştı? AYM bu kez, TİP Milletvekili Can Atalay’ın milletvekilliğinin düşürülmesine yönelik olarak TBMM’de okunan tezkerenin iptaline yönelik olarak Can Atalay’ın başvurusu ve CHP tarafından yapılan başvuruyu sonuçlandırdı. Karar kamuoyuna hemen “başvuru reddedildi” diye yansıdı. Hemen yaptığımız araştırmayla bunun reddedilme kararı olmadığı bilgisine ulaştık.

EKONOMİ’nin edindiği bilgiye göre, Anayasa Mahkemesi başvuruya yönelik olarak “başvuru yerinde bulunmadığı”, “karar vermeye yer olmadığı” kararını aldı.

Hukukçular kararın ne ifade ettiğinin daha doğru anlaşılabilmesi için gerekçeli kararın

26.02.24

beklenmesi görüŖündeler. Anayasa Mahkemesine aynı konuda TİP ve DEM partilerinin de başvuruları bulunuyor. Bireysel başvurularda alınan hak ihlali kararları nedeniyle iktidar kanadından özellikle de MHP'den sert eleştirirler alan AYM Başkanı Zühtü Arslan'ın görev süresi 20 Nisan tarihinde dolacak. Arslan, Cumhurbaşkanı tarafından 17 Nisan 2012'de üyeliğine seçilmişti. AYM üyelerinin görevlerini 12 yıla sınırlayan düzenleme kapsamında Zühtü Arslan'ın görev süresi 20 Nisan 2024'te sona erecek.

Enerjiye hücum, sanayi ve madende kan kaybı

Naki BAKIR

26 Şubat 2024 Pazartesi

2023 yılında teşvik belgesi alınan yatırımlar önceki yıla göre reel olarak toplamda yüzde 11,3 azalırken, enerjide yüzde 91,7 arttı. Bir yılda teşvik belgesine bağlanan 1 trilyon 253,7 milyar liralık toplam yatırımın 261,6 milyar lira ile yaklaşık beşte biri enerji sektöründe gerçekleşecek.

2023 yılında teşvik belgesine bağlanan toplam yatırım tutarı, özellikle sanayi ve madencilik yatırımlarındaki azalmaya bağlı olarak önceki yıla göre düşüş kaydederken, enerji yatırımları ise rekor düzeyde artış gösterdi.

Teşvik belgesine bağlanan yatırımların sektörel ve bölgesel dağılımı									
	Teşvik belgesi (Adet)			Sabit Yatırım (Reel; Milyon TL)			İstihdam (Kişi)		
	2022	2023	Değ., %	2022	2023	Değ., %	2022	2023	Değ., %
SEKTÖRLERE GÖRE									
ENERJİ	2.865	3.765	31,4	136.485	261.606	91,7	4.961	5.188	4,6
HİZMETLER	1.381	1.640	18,8	204.588	257.981	26,1	62.141	57.249	-7,9
İMALAT	8.589	9.664	12,5	747.095	694.539	-7,0	278.136	272.170	-2,1
MADENCİLİK	302	248	-17,9	308.503	22.487	-92,7	10.023	4.347	-56,6
TARIM	390	444	13,8	17.186	17.084	-0,6	5.490	6.237	13,6
BÖLGELERE GÖRE									
Akdeniz	1.604	1.887	17,6	143.885	245.418	70,6	30.844	31.447	2,0
Doğu A.	840	863	2,7	39.165	36.089	-7,9	46.839	40.586	-13,3
Ege	2.096	2.355	12,4	214.830	145.308	-32,4	44.963	29.402	-34,6
G. Doğu	1.614	2.154	33,5	73.260	111.755	52,5	75.012	88.308	17,7
İç Anadolu	2.452	3.059	24,8	162.516	196.705	21,0	46.687	49.008	5,0
Karadeniz	1.011	1.116	10,4	388.064	60.043	-84,5	33.308	25.407	-23,7
Marmara	3.883	4.261	9,7	345.904	381.939	10,4	79.589	79.243	-0,4
Muhtelif	27	66	144,4	46.234	76.438	65,3	3.509	1.790	-49,0
TÜRKİYE	13.527	15.761	16,5	1.413.858	1.253.695	-11,3	360.751	345.191	-4,3

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2023 yılı yatırım teşvik uygulama sonuçlarını açıkladı. Buna göre 2023 yılında yatırımcı kuruluşlar, ülke genelinde çeşitli sektörlerde yapacakları yatırımlar için Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğünden toplam 15 bin 761 teşvik belgesi aldı. Teşvik belgeleri kapsamındaki yatırımların tutarları TÜFE ile güncellenmiş şekilde “reel” olarak da açıklandı.

2023'te alınan belgeler kapsamında yapılacak yatırımlarda toplam sabit yatırım tutarı “reel” bazda 1 trilyon 253,7 milyar lira olarak gerçekleşti. Gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, vergi indirimi, faiz ve sigorta prim desteği gibi teşviklerden yararlandırılacak bu yatırımlar kapsamında 345 bin 191 kişilik de istihdam taahhüt edildi. Önceki yıla göre toplam belge sayısı yüzde 16,5 artarken, toplam reel yatırım tutarında 11,3, istihdamda da yüzde 4,3 düşüş yaşandı.

Sektörel ayrışma

Yıllık verilere göre 2023'te yatırım eğiliminde sektörler bazında dramatik bir ayrışma yaşandı. En büyük yatırım ivmesi, büyük bölümü arazi ya da çatı üzeri güneş enerjisi santrali (GES) ve rüzgâr enerjisi santrali (RES) gibi “yenilenebilir” türdekiler projelerle olmak üzere enerji sektöründe yaşanırken, hizmetler sektörü de yatırımları önceki yıla göre reel olarak artan bir diğer sektör oldu.

Buna karşılık, en fazla yatırım yapılan, milli gelire en büyük katkıyı sunan, hizmetlerden sonra en fazla istihdamı gerçekleştiren imalat sanayiinin yanı sıra madencilik ve tarımda ise yatırım tutarı reel olarak geriledi. En sert düşüş, madencilik sektörüne yönelik yatırımlarda yaşandı.

Enerjideki rekor artış

Enerji sektörüne yönelik teşvik belgesi sayısı geçen yıl 2022'ye göre yüzde 31,4 artışla 3 bin 765 adede, gerçekleştirilecek yatırımların tutarı da reel olarak yüzde 91,7 artışla 261,6 milyar liraya ulaştı. Toplam yatırım tutarı içinde enerji sektörünün 2021'de yüzde 5,9, 2022'de yüzde 9,7 olan payı geçen yıl yüzde 18,5'e yükseldi.

Teknoloji-yoğun özelliği dolayısıyla çok az istihdam yaratan enerji yatırımlarında geçen yılki teşvik belgelerinde taahhüt edilen sayı da yüzde 4,6 artışla 5 bin 188 kişi oldu. Türkiye'deki istihdamın en büyük bölümünü gerçekleştiren hizmetler sektöründe de alınan teşvik belgesi sayısı yüzde 18,8 artışla 1.640 ve reel yatırım tutarı yüzde 26,1 artışla 204,6 milyar lira olurken, taahhüt edilen istihdam önceki yıla göre yüzde 7,9 azalarak 57 bin 469 oldu.

Depremzede illere yönelik teşvikli yatırımlar									
	Teşvik belgesi (Adet)			Sabit Yatırım tutarı (Reel; Milyon TL)			Öngörülen İstihdam (Kişi)		
	2022	2023	Değ., %	2022	2023	Değ., %	2022	2023	Değ., %
Adana	369	382	3,5	22.010	67.435	206,4	6.697	4.300	-35,8
Adıyaman	137	99	-27,7	4.191	4.096	-2,3	8.656	6.404	-26,0
Diyarbakır	344	424	23,3	12.514	12.462	-0,4	20.529	20.758	1,1
Elâzığ	100	85	-15,0	7.772	4.831	-37,8	8.713	2.055	-76,4
Gaziantep	416	493	18,5	32.026	50.818	58,7	7.623	7.365	-3,4
Hatay	106	195	84,0	4.781	60.766	1.171,0	2.386	5.514	131,1
K. Maraş	221	240	8,6	18.312	33.660	83,8	4.722	8.344	76,7
Kilis	33	29	-12,1	2.960	2.833	-4,3	914	998	9,2
Malatya	163	228	39,9	8.198	6.616	-19,3	8.643	12.245	41,7
Osmaniye	80	70	-12,5	3.163	2.917	-7,8	1.280	1.098	-14,2
Şanlıurfa	288	386	34,0	15.175	29.764	96,1	13.975	12.039	-13,9
İlil	2.257	2.631	16,6	131.102	276.198	110,7	84.138	81.120	-3,6

İmalatta kan kaybı

Buna karşılık, çok sayıda alt sektörü ile en fazla sermayedarın faaliyette olduğu imalat sanayii, geçen yıl da 9 bin 664 adetle en çok teşvik belgesinin alındığı, reel bazda 694,5 milyar lira ile en fazla yatırımın gerçekleşeceği ve 272 bin 170 kişi ile de en çok istihdamın yaratılacağı sektör olmaya devam etti. Bu sektörde belge sayısında önceki yıla göre yüzde 12,5 oranında bir artış yaşanırken, yatırım tutarında ise reel bazda yüzde 7, istihdamda da yüzde 2,1 oranında düşüş yaşandı. Teşvik belgeleri kapsamındaki toplam yatırımlarda imalat sanayiinin 2022 yılında yüzde 52,8 olan payı, geçen yıl yüzde 49,1'e geriledi.

Madencilikte dramatik düşüş

2023, madencilığe yönelik yatırım eğiliminde sert düşüş yaşanan bir yıl oldu. Geçen yıl sektöre yönelik yatırımlar için alınan teşvik belgesi sayısı yaklaşık beşte bir azalarak 248 adede, belgeler kapsamındaki sabit yatırımların reel tutarı ise yüzde 92,7 düşüşle 22,5 milyar liraya indi.

Madencilik yatırımlarında öngörülen istihdam da yüzde 56,6 düşüşle 4 bin 347'ye geriledi. Madencilğin 2022'de yüzde 21,8 olan toplam yatırımdaki payı, 2023'te yüzde 1,6'ya düştü. Tarım, en az yatırım çeken sektör olmaya devam etti. Geçen yıl sektör için alınan teşvik belgesi sayısı yüzde 13,8 artışla 444 adede çıkarken, yatırım tutarı yüzde 0,6 düşüşle 17,1 milyar oldu.

Bölgesel bazda da farklı eğilim

İstanbul, Kocaeli, Yalova, Sakarya gibi büyük sanayi yatırımlarının adresi olan Marmara, 2023'te 4 bin 261 adetle en çok teşvik belgesi alınan ve toplam 381,9 milyar lira ile en çok yatırım çeken bölge olmaya devam etti.

Ancak Marmara'ya yönelik yatırımlarda önceki yıla göre reel artış yüzde 10,4'te kaldı. Geçen yıl teşvikli yatırımlarda bölge bazında en yüksek artış ise Akdeniz'de yaşandı. Adana, Mersin, Kahramanmaraş, Hatay gibi ekonomisi ve yatırım ivmesi büyük illerin yer aldığı bu bölgeye yönelik alınan belge sayısı yüzde 17,6 artışla 1.887 olurken, reel yatırım tutarı da yüzde 70,6 artışla 245,4 milyar liraya ulaştı.

Bu artışta Kahramanmaraş ve Hatay gibi depremzede illerdeki depremle ilgili yatırımlar etkili oldu. Akdeniz bölgesinin toplam yatırımlarda 2022'de yüzde 10,2 olan payı geçen yıl yüzde 19,6'ya yükseldi. İç Anadolu bölgesi için alınan belge sayısı yüzde 24,8 artışla 3 bin 59, yatırım tutarı yüzde 21 oranındaki reel artışla 196,7 milyar lira oldu, bölgenin toplamdaki payı yüzde 11,5'ten yüzde 15,7'ye yükseldi. Ege bölgesinde teşvik belgesi sayısı yüzde 12,4 artışla 2 bin 355 olurken, yatırım tutarı reel olarak yüzde 32,4 düşüşle 145,3 milyar lira oldu.

Bölgenin toplam yatırımlardan aldığı pay yüzde 15,2'den yüzde 11,6'ya düştü. Güney doğu bölgesine yönelik alınan teşvik belgesi sayısı yüzde 33,5 artışla 2 bin 154 adet, reel yatırım tutarı da yüzde 52,5'le, çok bölgeli yatırımlar hariç Akdeniz'den sonra en yüksek artışı kaydederek 111,8 milyar lira olarak gerçekleşti. Bölge illeri içinde en büyük ekonomi olan Gaziantep'te deprem sonrası devreye giren yatırım hamlesi bu artışta etkili oldu. Geçen yıl reel bazda yatırım tutarında en sert düşüş ise Karadeniz'de yaşandı.

Bir yılda yüzde 10,4 artışla 1.116 belgenin alındığı bölgeye yönelik yatırımların reel tutarı ise Bakanlık verilerine göre yüzde 84,5 düşüşle 60 milyar lira dolayına indi. Böylece bölgenin toplam yatırımlardaki payı yüzde 27,4'ten yüzde 4,8'e indi. Doğu Anadolu, geçen yıl 863 belge kapsamında reel bazda 36,1 milyar lira ile en az yatırım çeken bölge olmaya devam etti.

Depremzede illerde rekor artış

6 Şubat 2023'te merkez üssü Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçeleri olan 7.7 ve 7.6 büyüklüklerinde ve 20 Şubat 2023'te de Hatay Yayladağı merkez üslü 6.4 büyüklüğünde olmak üzere yaşanan üç büyük depremden çeşitli derecelerde etkilenen 11 ilde ise deprem sonrası hayata geçirilen onarım hamlesi dolayısıyla toplam yatırım tutarı reel olarak bir kattan fazla büyüdü. 11 ilde toplam yatırım tutarı reel bazda yüzde 110,7 artışla 276,2 milyar lira oldu.

Ancak yatırım ivmesinde iller arasında ciddi farklar dikkati çekti. 2023'te bu iller içinde en fazla yatırım, 67,4 milyar lira ile depremden görece az etkilenen Adana ili için teşvik belgesine bağlandı. Söz konusu tutar önceki yıla göre reel olarak yüzde 206,4

arttı. Depremden en çok etkilenen il olan Hatay'a yönelik yatırım tutarı da 11,2 katlık artışla 60,8 milyar lira oldu.

Teşvik belgeleri kapsamında Gaziantep'te gerçekleşecek yatırımların reel tutarı yüzde 58,7 artışla 50,8 milyar, Kahramanmaraş'a yönelik yatırımlar yüzde 83,8 artışla 33,7 milyar, Şanlıurfa yatırımları yüzde 96,1 artışla 29,8 milyar liraya ulaştı. Adıyaman, Diyarbakır, Elâzığ, Kilis, Malatya ve Osmaniye olmak üzere normalde az yatırım çekebilen diğer depremzede iller için alınan belgelerdeki yatırım tutarları ise reel olarak 2022'nin altında kaldı.

Tarımda yeni/yeniden yol haritası...

Ferit Barış PARLAK

26 Şubat 2024 Pazartesi

Tarımda verimlilikle daha **fazla/kaliteli** üretip; ihracatıyla sermaye/tasarruf sağlayabileceğimiz potansiyele sahipken... Arz-talep dengesiyle **enflasyonsuz** bir piyasa yaratabilecekken... Çiftçiden tüketiciye, tarım sanayicisinden ihracatçıya **herkese kazandırabilecekken...**

Proteinini/vitaminini/enerjisini tükettiği besinden alan; **Bu nedenle sağlıklı, bu nedenle sağlık harcamaları düşmüş**, bu nedenlerle verimli bir toplum haline gelebilecekken...

“Tarımda kendimize yetiyoruz” diye övünmeyi tercih ediyoruz...

Bu tercihimiz/alışkanlığımız/ezberciliğimiz/kültürümüz nedeniyle...

Örneğin... 1930’lardan 1990’lara kadar, bolluğu ve ihracatıyla “sermaye birikimi” sağlıyordu balıkçılık sektörümüz...

Şimdi mi?

Komşu ülkelerin, **“Yazılı ve doğal kurallara uyma ve verimlilik ve çaba kültürü”** nedeniyle **restoranda** dahi 3 euroya tükettiği deniz ürününü, **3 tarafımız denizle çevrili olmasına rağmen** 13 euroya bulamıyoruz **balık pazarında...**

Örneğin... “Buğdayın ana vatanıyız” diyoruz... Geçtiğimiz 2 yılda ekilen arazi miktarını 6.4 hektardan 7.3 milyon hektara, buğday üretimini de bu vesileyle 22

26.02.24

milyon tona çıkarmayı başarı olarak görüyoruz; Bu büyüklükteki bir arazide, verimlilikle 30 milyon tona yaklaşıp, kaliteyi de artırabilecekken...

Sert buğdayın kilosunu 11.5 TL'den değil, dünya ülkeleri gibi 6.7 TL'den; ekmeklik buğdayın kilosunu 9.5 TL'den değil, dünya ülkeleri gibi 6 TL'den temin edebilecekken...

Ayçiçeğinden mısırsına, fındığından zeytinine, incirinden kayısısına, hayvancılığından şeker üretimine, pamuğundan limonuna bu türde **“verimsizlik örneklerini”** çoğaltmak mümkün...

VELHASIL

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, bugün, yeni Hayvancılık Yol Haritası'nı açıklayacak... Bu planda da, önceki yıllarda açıklanan planlar gibi: Hayvansal üretim, destekleme modelleri, anaç hayvan sayısının artırılması, hastalıklarla mücadele gibi konular olacak... Korkarım ki, öncekiler gibi, **“Sorunların ve çözümün ortaya konulduğu, iyi niyetle hazırlanmış bir plan”** olarak hatırlanacak...

Planlama çok önemli... Plana uymak çok daha önemli... Bu nedenle, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, **“Yazılı ve doğal kurallara uyma ve üretimde çaba kültürünü/egitimini”** geliştirmeye öncelik verilmeli... Tersî durumda balığı 13'e değil 23'e; buğdayı 11'e değil 21'e; fıstığı 400'e değil 1400'e dahi bulamayacağımız artık görülmeli...

Abdulkadir Selvi

Seçmen DEM Parti-İmamoğlu ittifakına ne diyor

AK Parti ile DEM Parti arasında seçim ittifakıyla ilgili bir görüşme olmadı.

İki parti arasında bir pazarlık yaşanmadı. Hatta en ufak bir temas dahi olmadı.

DEM'İN AÇIKLAMASI

DEM Parti Sözcüsü Ayşegül Doğan, “Mersin, Akdeniz, Esenyurt'ta kent uzlaşısı sağlandı. Adana ve İstanbul'un bazı ilçelerinde görüşmeler sürüyor” demesine rağmen, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan adayı DEM Partili Meral Danış Beştaş, “Bizim iktidarla hiçbir şekilde ittifakımız yok. Öncelikle onun altını kalın kalın çizmek istiyorum. Zaten ittifak yapmamızın hiçbir koşulu da yok halihazırda bize yönelik operasyonlar sürüyor. İttifak olsa tıpkı Esenyurt gibi açıklarız, Mersin gibi açıklarız” diye konuşmasına rağmen el altından AK Parti ile DEM Parti arasında pazarlık varmış gibi bir hava pompalanmaya çalışılıyor. Bu bir algı operasyonu.

NEYİN ÇABASI

Kendileri ittifak yaptıkları için bunu kamufle etmek amacıyla AK Parti'yi de işin içine çekmeye çalışıyorlar. Ama her defasında ellerinde patlıyor.

KANDİL KİMİ DESTEKLEDİ

Öyle ki Cumhurbaşkanlığı seçiminde Erdoğan tüm kampanyasını Kandil karşıtlığı üzerine kurmasına rağmen algı operasyonu yapmaya kalkışanlar oldu. Ama ellerinde patladı. Çünkü Cumhurbaşkanlığı seçiminde Kandil, Kılıçdaroğlu'nu destekledi. Yerel seçimlerde de Kandil, Ekrem İmamoğlu ile ittifak kurdu.

ANKETLER NE GÖSTERİYOR

Peki Ekrem İmamoğlu ile Kandil arasındaki bu ittifaka seçmen nasıl bakıyor?

Hilmi Daşdemir'in başkanı olduğu Optimar araştırma bunu halka sormuş. 17-21 Şubat 2024 tarihleri arasında 2000 kişi üzerinde yapılan araştırma ilginç sonuçlar veriyor.

İTTİFAK MI

DEM Parti adını "Kent uzlaşısı" koydu ama ankete katılanların yüzde 58.6'sı bunun ittifak olduğu görüşünde. Yüzde 41.4 ise hayır ittifak değil diyor. İlginç olan CHP'lilerin yüzde 48.5'ü DEM'in ise yüzde 75'i ittifak olarak görüyor.

ESENYURT İÇİN NE DİYORLAR

Esenyurt'ta CHP ilan ettiği adayı geri çekti. DEM Parti ile işbirliği üzerine Ahmet Özer'i çıkardı. Peki Esenyurt ittifakı oy kullanma tavrını etkileyecek mi? Ankete katılanların yüzde 48.9'u etkilemez diyor. Sandığa gitmem diyenlerin oranı ise yüzde 17.7. Sandığa gider ve partime oy veririm diyenlerin oranı ise yüzde 16.1 CHP ve DEM Parti karşısındaki en güçlü adaya oy veririm diyenlerin oranı yüzde 10.5. Fikrim yok diyenler de yüzde 6.7 çıkıyor.

İKNA ETMELİLER

CHP Esenyurt'u kazanmak istiyorsa sandığa gitmem diyen yüzde 16.1'lik kesimi AK Parti ise seçimi alabilmek için CHP ve DEM Parti karşısındaki en güçlü adaya oy vereceğini söyleyen yüzde 10.5'lik seçmeni ikna etmek durumunda.

ONAYLIYOR MU

Optimar, "CHP ve DEM Parti arasında ilan edilen kent uzlaşısı ittifakını doğru buluyor musunuz?" diye sormuş. Ankete katılanların yüzde 76.6'sı hayır diyor. Evet diyenlerin oranı ise yüzde 23.4'te kalıyor. CHP'lilerin yüzde 52.4'ü bu ittifakı onaylarken DEM Partililerin tamamı İmamoğlu ile ittifakı destekliyor.

BAŞARILI OLUR MU

Şimdi geldik bu ittifakın esas önemli olan yanına. Optimar, "CHP VE DEM PARTİ arasında gerçekleşen kent uzlaşısı ittifakının başarılı olacağını düşünüyor musunuz?" diye sormuş. Ankete katılanların yüzde 72'si başarılı olamayacağını düşünüyor. Başarılı olur diyenler ise yüzde 28 çıkıyor.

İmamoğlu'nun bu veriler ışığında DEM'le ittifakı tekrar gözden geçireceğini zannetmiyorum ama seçmen bu ittifakı onaylamıyor.

26.02.24

KILIÇDAROĞLU'NA KIRMIZI KART

CHP bu seçimden başarısız çıkarsa Kılıçdaroğlu'nun 1 Nisan'da partinin başına dönmek için harekete geçeceği konuşuluyor. Bu konuda seçmenler ne düşünüyor?

Ankete katılanların yüzde 73'ü Kılıçdaroğlu'nun aktif siyasete dönmesini istemiyor. Yüzde 27'si ise istiyor. CHP'lilerin ise yüzde 72.9'u eski genel başkanlarını istemezken, yüzde 27.2'i istiyor.

İbrahim Kahveci

Dolara değil evladınızın geleceğine bakın

Durum çok ama çok ciddi. Fecaat ötesi bir yıkım yaşıyoruz. İçten içe yıkım bu. Şimdi herkesin merakı şu: **Seçimden sonra dolar yükselir mi?** Ekonomi kamuoyundaki ise konumuz şu: “Bu şartlarda enflasyon düşer mi?”

Ne enflasyon, ne dolar, ne de diğer finansal dengeler; bütün bunlar benim için ikincil derece konular. Veya şöyle ifade edeyim: **Güvenilir** ve **aklı başında** bir yönetim geldiğinde biz bu sorunları 1-2 yıl içinde çok rahat çözebiliriz.

Bizim asıl meselemiz daha derin daha yapısal konular. Mesela;

Türkiye’de teknoloji durdu

Türkiye’de eğitim ve bilim bitti

Türkiye’de değerli üretim kalmadı

Türkiye’de refah üretilmiyor

Türkiye’de nüfus bile üretilmiyor.

ESER SİYASETİ YALANI

Bakınız, **herkes doların geleceğini soruyor ama kimse evladının geleceğini sormuyor.**

Cumhuriyet tarihinde ilk kez **babalar evlatlarından daha refah içinde**. Çünkü evlatlarımıza yıkım içinde bir Türkiye bırakıyoruz.

Ama bu yıkımı o kadar güzel o kadar muhteşem gizliyoruz ki. Bunun en bariz örneği **“eser siyaseti denilen yalanlar zinciridir”**

Rahmetli Özal, bu ülkede topladığı her bir 100 liranın yaklaşık olarak 20 lirasını kamu yatırımlarına dönüştürmüştü. O zamanki tabir ile yol-su-elektrik işleri yapmış. Kamu yatırım oranı 90'lı yıllarda bile çift hanede seyretmiş. Ne zaman ki AK Parti gelmiş, ilk işleri kamu yatırımlarını düşürmek olmuş.

Bakınız, 2024 yılı programına göre vergi gelirleri GSYH'ya oranla yüzde 1,24 artırılabilecek. Bunun anlamı şu: Türk Halkı gelirine oranla 510 milyar lira daha fazladan vergi ödeyecek.

Oysa kamu yatırım oranı 10,26'dan 8,62'ye düşecek. Bunun anlamı da şu: 2023 yılına oranla kamu yatırımı 1 trilyon 320 milyar lira yerine 1 trilyon 108 milyar lira olacak.

Özal döneminde yüzde 20'lerde seyreden kamu yatırım oranı AK Parti ile geçen 22 yılda ortalama %9,46'ya düştü. Ama meydanlarda, ekranlarda eser siyaseti söyleminden geçilmiyor.

Bunu nasıl başarıyorlar derseniz hemen söyleyeyim: **Ülkenin zaruri yatırımları yerine şov yatırımları yapılarak.**

Yani evlatlarımızın geleceğini, ülkemizin geleceğini aydınlatacak yatırımlar yerine evlatlarımızın geleceğini karartacak yatırımlar yapılıyor. KÖİ yatırımları buna çok önemli örnek teşkil ediyor.

Türkiye'de liyakat gitti, adalet bitti, eğitim çöktü.

Bunlar bizi yapısal yıkıma taşıyor.

Mühendisin 25 bin lira maaş aldığı yerde işçi 35 bin lira alıyorsa bu demektir ki herkes mühendis oluyor ama geriden işçi gelmiyor. Dengeli eğitimin bittiği yerde zaten teknolojiye artmıyor.

"Değer" derseniz en basit izahı ihracatçıların söyleminde: "İhracat için kur artmalı" diyorlar ya; aslında bu söz **Türkiye'nin ucuz kur ve ucuz işçilikle ayakta durabildiğinin yansıması.**

Üniversiteleri vasıfsız ve kalitesiz işsizler kampı olarak kullanıyoruz. Eskiden çok rahat iş bulan kaliteli eğitim nerede ise tamamen bitirildi. Boğaziçi Üniversitesi buna çok iyi örnek.

Değersiz üretim ücretleri de artırmıyor. Çalışanın da kazanmadığı bir ülke olduk. Ama asıl önemlisi liyakat ve hakkedenin değil, torpil ve kayırmacılığın kriter olması. Bu

nedenle ülkeden kaçan kaçana... Kalitesiz bir geride kalanlar toplumu oluşuyor. İyilerin gittiği bir ülke oluşuyor.

Doların geleceğine değil, evladının geleceğine bakması gereken toplum, maalesef bu yıkımı kabullendi. Veya görmedi-göremiyor. Çünkü kendilerine her gün dindar görünümlü AK Parti dini; milliyetçi görünümlü MHP ise milliyetçiliği satıyor.

Ülkemiz aslında içten içe yıkılıyor ve bunun dış yansımaları çok net şekilde ortada olmasına rağmen kimse yapısal yıkımı görmek-göstermek istemiyor.

En bariz örnek dış politikada: Askerlerimizi katleden Putin'in kapısında biz bekliyoruz; 15 Temmuz'un finansörü dediğimiz BAE ile kol kolayız. Milli egemenlik hakkımız dediğimiz yargılamayı S. Arabistan'a verdik. Onlar diledi diye SİSİ'nin kapısına gittik. Keza Miçotakis'e de biz gittik.

Oyun kurucu değil oyunda piyon durumuna geldik. Nerede bağımsız ve güçlü Türkiye?

Ne demişti Erdoğan: **"Borç alan emir alır"**.

Eski Erdoğan ne güzel tanımlıyordu olayları. Bir zamanlar **"TL'nin değeri ülkenin değerini gösteriyor"** diyordu. Lakin hepsi eskidendi... Mazide bir Erdoğan vardı ama şimdiki Erdoğan'ın tam zıttı ve söylemdeki biriydi.

İşin özeti şu: Türkiye yapısal bir yıkım içerisinde hızla ilerliyor. Ne nüfus geliyor ne de vasıflı bir gençlik. İşçi arıyoruz diyenlerin ülkesinde 2,5 milyon genç neden işsiz dersiniz?

Daha bunlar bir şey mi? Asıl felaket önümüzdeki yıllarda gelecek. Asıl felaketi evlatlarımız çekecek. Kendi ülkelerinde bile azınlığa düşecekler belki de... Fakir, yoksul ve yaşlı bir ülkeyi onlara bırakıyoruz.

Bir insan evladına bu kadar zulmeder mi? Derseniz örnek olarak Türkiye'yi gösterebilirsiniz.

Geçmiş olsun Türkiye.